

Sosiaali- ja terveysministeriölle,

Diagnostiikkapalvelujen tuottamista selvittäneet Ilkka Kauppinen ja Hanna Mäkäräinen esittävät raportissaan Sairaanhoidolliset tukipalvelut – laboratorio ja kuvantaminen – sote-rakenteissa (STM 2017:6), että maakuntien diagnostiset palvelut voisi tuottaa jatkossa joko lakiin perustuvana yhteistyöalueen sisäisenä yhteistyönä tai useamman maakunnan perustaman diagnostisen alan osakeyhtiömallilla. Selvitystä varten tehdyissä haastatteluissa ehdotetaan muun muassa, että maakunta voisi sote-palveluntuottajia hyväksyessään velvoittaa ne käyttämään maakunnan omistaman yksikön tuottamia diagnostiikkapalveluja.

Laboratorio- ja diagnostiikkapalvelujen järjestämisessä tulee ottaa huomioon terveen kilpailun edellytysten täytyminen

Hyvinvointialan liitto ja Lääkäripalveluyritykset ry pitävät kirjausta voimassa olevan kilpailulain kanssa ristiriitaisena ja toiminnallisesti epätarkoituksenmukaisena. Voimassa olevan kilpailulain 30 a § edellyttää, että kunnan, kuntayhtymän, valtion taikka niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön harjoittaman taloudellisen toiminnan, menettelyiden ja toiminnan rakenteen tulee olla sellaisia, että ne eivät vääristä tai estä tavaroiden tai palvelujen tarjontaa tai tervettä ja toimivaa kilpailua markkinoilla.

Valinnanvapauslain maksuseteliä koskevassa 17 §:ssä ja lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan laboratorio- ja kuvantamispalvelut esimerkkinä siitä, mihin maksuseteliä voisi käyttää, toisin sanoen em. palvelut olisivat suoran valinnan piirissä.

Raportin kirjoittajat suosittelevat, että laboratorio- ja kuvantamispalveluja ei tule maakunnissa altistaa kilpailulle. Pidämme tätä sote-uudistuksen pääperiaatteiden vastaisena. On täysin käsittämätöntä, että lähtökohtaisesti valinnanvapaustuottajiksi hyväksytyille tuottajille asetettaisiin yhdeksi kriteeriksi se, että niiden tulee käyttää maakunnan itse tuottamia diagnostiikkapalveluja.

Yksityisen sektorin tuottamat diagnostiikkapalvelut ovat merkittävä osa kokonaisuutta

Yksityiset diagnostiikkapalveluyritykset tuottavat nykyisin kattavasti samoja palveluja kuin sairaanhoitopiirien yksiköt. Lisäksi niiden valikoimaan kuuluu erityislaboratoriopalveluja, joita Suomessa ei julkisella sektorilla tuoteta.

Huomionarvoista on, että esiselvityksessä on tarkasteltu vain julkisen sektorin vaihtoehtoja, painottaen nykyistä organisointitapaa. Esiselvitys päätyykin suosittelemaan nykyisen julkisen toimintamallin vahvistamista ja julkisen sektorin erityisaseman korostamista. Esityksessä ei perustella sitä, miksi julkisella sektorilla pitäisi olla yksinoikeus vastata tuotannosta ja miksi yksityisille toimijoille ei annettaisi mahdollisuus toimia yhdenvertaisesti avoimilla markkinoilla. Jo historia osoittaa, että monopolitoimijoilla ei ole tehokasta ulkopuolista kannustinta laadun tai kustannustehokkuuden kehittämiseen.

Myös diagnostisten palvelujen tuotannon osalta on kyse julkisten varojen käytöstä. Tuotannon hintalaatusuhteeltaan tehokkaimpien ratkaisujen löytämiseksi tulee käyttää esimerkiksi hankintalain tarjoamia mahdollisuuksia.

Muistutamme, että 1.1.2017 voimaan astunut uusi hankintalaki, voimassa oleva kuntalaki sekä kilpailulaki asettavat rajoituksia julkisen sektorin elinkeinotoiminnalle ja in house -hankinnoille.

Sote-uudistuksen tavoitteena ei ole rakenteellisten muutosten kautta rajoittaa olemassa olevaa markkinoiden toimintaa vaan päinvastoin; sote-uudistuksen osana toteutettavan valinnanvapauslainsäädännön lähtökohtana on mahdollistaa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoille samat toimintaedellytykset. Suoran valinnan palveluntuottajilla ja asiakaseteleillä maakunnan liikelaitokselle diagnostiikkapalveluja tuottavilla yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoilla tulee olla samoista lähtökohdista lähtevät toimintaedellytykset.

Hyvinvointialan liitto ja Lääkäripalveluyritykset ry vetoavat sosiaali- ja terveysministeriön valmistelijoihin: On tärkeää, että myös diagnostisten palvelujen osalta hyödynnetään monituottajamallia, tuottajien välistä kilpailua ja valinnanvapautta sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sairaanhoidopiirien pelko vuosia rakennetun monopoliaseman menettämisestä ei voi olla peruste sote-uudistuksen tavoitteiden ja keinojen hylkäämiselle.

Helsingissä 22. maaliskuuta 2017

Ulla-Maija Rajakangas
toimitusjohtaja
Hyvinvointialan liitto

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja
Lääkäripalveluyritykset ry

